

maken. Bij het vele wat ons op wetenschappelijk gebied werd aangeboden, werden wij aangenaam getroffen door de buitengewone bereidwilligheid, waarmede deze aanbieding geschiedde. Dit ondervonden zij, die op een vraagstuk wat nader wilden uitgaan. Ook zij die de gezellige bijeenkomsten, den avondmaaltijd bij Geheimrat WITZEL, en het afscheidsfeest in de Tonhalle hebben bijgewoond, hadden den indruk: „es ist gar hübsch von solchen groszen Herren, so menschlich gar mit uns zu sprechen”.

Ik meen daarom goed te doen de academie bij onze landgenooten aan te bevelen. Op het gehalte van het onderwijs hebben de bestaande moeilijkheden geen invloed gehad.

Het secretariaat der academie (Moorenstrasse 1) verschaft alle noodige inlichtingen.

Hoogachtend

's-Gravenhage, 21 October 1908.

G. J. HUËT.

GONORRHOË EN SPECIFICITEIT.

De heeren VAN HOUTUM en POLAK DANIËLS noodzaken mij nog eenmaal op bovenstaand onderwerp terug te komen.

De conclusie, waartoe GÖTTE en ik ons na samenvatting der verschillende besproken punten hebben laten verleiden, luidt voor wie lezen kan als volgt:

„Dat het gelukt, bij honden met een gewone staphylococcen-cultuur een plaatselijk etteringsproces op te wekken, waarbij optreden gonococcenvormen, welke een gedeeltelijke intracellulaire ligging vertoonen, terwijl zij bovendien zich langzamerhand gaan onderscheiden door hun neiging om bijna uitsluitend te groeien op serum van een dier derzelfde soort als het besmette”.

Tegen deze slotsom is tot nog toe door POLAK DANIËLS en VAN HOUTUM niets zakelijks aangevoerd.

Het zakelijke toch in hun stukje van 3 Oct. j.l. heeft met deze slotsom niets te maken. Toen ik naar aanleiding van dit stukje schreef, dat het in hoofdzaak zakelijk was gesteld, meende ik daarmede op vormelijke wijze te kennen te hebben gegeven, dat er ook niet zakelijke dingen in voorkwamen.

Indien men in een vaktijdschrift als het *Nederl. Tijdschr. v. Geneeskunde* onderwerpen als het bovenstaande wenscht te bespreken, dan dient men dat op een dusdanige wijze te doen, dat die bespreking ook voor den practischen geneesheer duidelijk is; dit nu geschiedt noch in het eerste noch in het tweede ingezonden stuk van VAN HOUTUM en POLAK DANIËLS. Terwijl zij in het laatste ingezonden stukje toonen begrepen te hebben, dat de biologische reacties voor de definitie van sommige micro-organismen met name de coccensoorten niet kunnen worden gebruikt, wordt nogmaals een onderzoek van DE CHRISTMAS tegen ons uitgespeeld en bij de lezing daarvan zal wel geen enkel niet-specialist-bacterioloog, zooals bijna alle lezers van het *Nederlandsch Tijdschr. v. Geneeskunde*, begrepen hebben waar het om ging.

Vermoedelijk wordt door POLAK DANIËLS en VAN HOUTUM gedoeld op de artikelen, welke voor eenige jaren in de *Annales de l'Institut PASTEUR* van de hand van DE CHRISTMAS zijn verschenen en waarin hij beschrijft, dat het hem gelukt is een gono-toxine te bereiden en dieren tegen het gonococcengift te

immuniseeren. Hoewel POLAK DANIELS en VAN HOUTUM schreven over de nauwkeurige proeven van DE CHRISTMAS, waarvan ik mij volgens hen wel wat al te gemakkelijk afmaak (terloops zij hier medegedeeld, dat ik mij van deze proeven in het geheel niet heb afgemaakt, daar ik ze niet heb aangehaald), zal het ook hun vermoedelijk bekend zijn, dat verschillende onderzoekers, onder anderen WASSERMANN, tot geheel tegenovergestelde uitkomsten zijn gekomen. Van practisch belang is het volgende:

Ik versta nog altijd onder toxinen die door micro-organismen gesecerneerde, producten, welke het typische ziektebeeld, dat indirect aan de kiemen wordt toegeschreven, veroorzaken. Een diphtherie-toxine veroorzaakt diphtherie, een tetanus-toxine tetanus. Een gono-toxine zou dus gonorrhoe moeten veroorzaken. Indien nu een vergift zooals het tetanus-toxine organotropie, of wil men affiniteit, vertoont ten opzichte van de cellen van het centrale zenuwstelsel, dan zijn proeven gemotiveerd, waarbij men tracht door uiterst voorzichtige manipulaties (door bijv. te trachten tetanusgift van een opgelegd gedrenkt watje uit in het centrale zenuwstelsel te laten diffundeeren), tetanus op te wekken. DE CHRISTMAS besluit, dat de gonococcus een typisch toxine afscheidt, doordat het hem gelukt jonge cavia's dood te maken door een filtraat der cultuur in de hersenen in te spuiten. Welk motief DE CHRISTMAS voor het verrichten van een dergelijke proef gehad moet hebben, aan elke proef dienen toch leidende theoretische beschouwingen vooraf te gaan, is mij ten eenemale onduidelijk. Nog eens zij er hier op gewezen, dat verschillende en daaronder bekende onderzoekers tot geheel andere uitkomsten zijn gekomen.

VAN HOUTUM en POLAK DANIELS mogen alweer voor hun rekening nemen, dat zij de proeven van DE CHRISTMAS als nauwkeurig wenschen te qualificeeren; ik voor mij heb het noodig gevonden, er mij niet alleen niet op een al te gemakkelijke wijze af te maken, maar ze bij een proefondervindelijk onderzoek van geheel andere strekking niet aan te halen. Hiermede sluit ik mijnerzijds definitief deze bespreking.

Leiden 24 Oct. 1908.

R. P. VAN CALCAR.

BRIEFWISSELING.

WERELDTENTOONSTELLING VOOR FOTOGRAFIE, DRESDEN 1908.

Namens de commissie van afdeling I voor de Internationale tentoonstelling voor fotografie te Dresden, heb ik de eer mede te deelen, dat men zich voorstelt een rubriek Geneeskundige Fotografie uit Nederland samen te stellen.

Voor zoover het de Röntgenografie betreft, heeft de commissie zich gewend tot de Nederlandsche Vereeniging voor Electrologie en Radiologie.

Wat de overige geneeskundige fotografie betreft, verzoekt de commissie aan hen, die belangrijke foto's op medisch gebied hebben, zich tot ondergeteekende te wenden voor nadere inlichtingen en wel zoo spoedig mogelijk, uiterlijk binnen twee weken.

P. H. EYKMAN, Duinweg, 17a, Scheveningen.